Cofnodion

Cyngor

Dyddiad: Dydd Mawrth, 26 Tachwedd 2019

Amser: 5.00 pm

Bresennol: Cynghorwyr J Cleverly, P Cockeram, M Cornelious, D Davies, M Evans, D Fouweather, G Giles, J Guy, D Harvey, I Hayat, Councillor R Jeavons, M Kellaway, M Linton, D Mayer, Councillor J Mudd, M Rahman, J Richards, T Suller, H Thomas, K Thomas, C Townsend, Councillor R Truman, R White, K Whitehead, D Wilcox, D Williams, G Berry, J Clarke, V Dudley, Y Forsey, R Hayat, P Hourahine, J Hughes, J Jordan, L Lacey, S Marshall, W Routley, H Townsend and J Watkins

Ymddiheuriadau: Cynghorwyr K Critchley, M Al-Nuaimi, C Evans, C Ferris, C Jenkins, R Mogford, A Morris, M Spencer, T Watkins, M Whitcutt and T Holyoake

---

1. **Rhagofynion**

   i. **Derbyn ymddiheuriadau am absenoldeb**

   Cafwyd ymddiheuriadau gan y Swyddog Monitro am absenoldeb.

   ii. **I dderbyn datganiadau o fuddiant.**

   Ni ddatganwyd unrhyw fuddiannau.

   iii. **I dderbyn unrhyw gyhoeddiadau gan y Maer**

   Cyhoeddodd y Maer fod y Farwnes Wilcox yn sefyll i lawr fel Arweinydd y Cyngor i ymgymryd â'i rôl yn Nhŷ'r Arglwyddi. Diolchodd yn ffurfiol iddi ar ran y Cyngor am ei gwaith caled fel Arweinydd a chyflwynwyd anrhegion iddi gan y Prif Weithredwr ar ran uwch swyddogion a chan y Cynghorydd Mudd ar ran yr aelodau etholedig, fel arwydd o'u gwerthfawrogiad.

2. **Cofnodion**

   Cymeradwywyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 18 Medi 2019 fel cofnod cywir.

3. **Penodiadau**

   Enwebwyd y Cynghorydd Jane Mudd gan y Cynghorydd Farwnes Wilcox; eiliwyd hyn gan y Cynghorydd R Truman. Datganwyd diddordeb gan y Cynghorydd Mudd yn yr eitem, heb unrhyw newidiadau.

   Penderfynwyd: Cafodd y Cynghorydd Jane Mudd ei phenodi’n unfrydol yn Arweinydd y Cyngor.

(a) Ystyried unrhyw benodiadau eraill

Yna, cyhoeddodd Arweinydd y Cyngor, y Cynghorydd Jane Mudd, ei phenodiadau Cabinet fel a ganlyn:-

Y Cynghorydd Jeavons – Dirprwy Arweinydd
Cynghorydd Rahman – Aelod Cabinet dros Asedau
Y Cynghorydd Davies – Aelod y Cabinet dros Ddatblygu Cynaliadwy.

Holodd y Cynghorydd C Townsend am gost y swydd ychwanegol, fodd bynnag, nodwyd nad oedd unrhyw swyddi ychwanegol yn cael eu creu yn y Cabinet, er bod y portffolios a theitlau Aelodau'r Cabinet wedi newid

Yna cynigiodd yr Arweinydd, a chafodd ei eilio gan y Cynghorydd Jeavons, y dylid penodi'r Cynghorydd Hughes yn Gadeirydd newydd y Pwyllgor Trwyddedu. Nid oedd unrhyw welliannau nac enwebiadau pellach.

Penderfynwyd: bod y Cynghorydd Hughes yn cael ei benodi'n Gadeirydd y Pwyllgor Trwyddedu

(b) Ystyried y penodiadau arfaethedig a nodir yn yr adroddiad

Cynigiodd y Cynghorydd Harvey y penodiadau a nodir yn yr adroddiad, fel y cytunwyd gan y rheolwyr Busnes, yn amodol ar y newidiadau canlynol

Penodwyd Mrs Beverly Perkins yn Llywodraethwr AALl yn Ysgol Gynradd y Gaer, yn lle'r Cynghorydd Ibrahim Hyatt.

Y Cynghorydd Ibrahim Hayat i gael ei ddisodli fel Llywodraethwr AALl ym Mharc Tredegar, a'i benodi'n Llywodraethwr AALl ar gyfer Ysgol Gyfun Gwent Is-coed.

Yn amodol ar y diwygiadau hyn, cafodd y penodiadau eu cynnig a'u heilio;

Cyfeiriodd y Cynghorydd Whitehead at benodiad Llywodraethwr Ysgol Uwchradd Casnewydd ac awgrymodd nad oedd cynrychiolaeth gan Aelodau Ward y Betws. Roedd y rhieni wedi gofyn i aelodau'r ward gynrychioli'r preswylwyr.
Mewn ymateb, soniodd y Cynghorydd Harvey fod y Cynghorydd Whitehead yn sefyll i lawr fel Llywodraethwr Ysgol Uwchradd Casnewydd fel y gallai un o'i gydweithwyr ar y ward gymryd swydd.

Parthed yr eitem hon, roedd y rhan fwyaf o blaid y cynnig a'r penodiadau arfaethedig gyda phedwar yn ymatal.

Penderfynwyd: Bod y penodiadau canlynol yn cael eu cytuno.

Corff Llywodraethu	Penodiadau	**Enwebiadau a Dderbyniwyd/Swydd Wag**
Ysgol Gynradd Glan Llyn	Llywodraethwr ALl Llywodraethwr ALl Swyddog	Y Cynghorydd Kelloway Neil Davies Howard Mason
Ysgol Gynradd y Gaer	Llywodraethwr ALl	Beverley Perkins
Ysgol Gyfun Gwent Is-Coed	Llywodraethwr ALl	Cynghorydd I Hayat
Ysgol Gynradd Pilgwenlli	Llywodraethwr ALl	Cynghorydd I Hayat

Ysgol Uwchradd John Frost	Llywodraethwr ALl	Kay Price
Ysgol Gynradd Glasllwch	Llywodraethwr ALl	Mr Allan Hyland
Ysgol Gynradd y Tŷ-du	Llywodraethwr ALl	Keith Martin
Ysgol Uwchradd Casnewydd	Llywodraethwr ALl	Richard Shuttleworth
Ysgol Uwchradd Caerllion	Llywodraethwr ALl	Owen James
Ysgol Ffederal Eveswell ac Ysgol Gynradd Somerton	Llywodraethwr ALl	Cynghorydd Berry (Ysgol Gynradd Eveswell) Cynghorydd Guy (Ysgol Gynradd Somerton) Alan Speight (Cadeirydd Llywodraethwyr Ysgol Gynradd Somerton ar hyn o bryd) Ben Adams (ar hyn o bryd ar Gorff Llywodraethu Ysgol Gynradd Somerton)
Ysgol Gynradd Maendy	Llywodraethwr ALl	Anne Drewett
Ysgol Gynradd Parc Tredegar	Llywodraethwr ALl	Swydd Wag

Yn ogystal â'r penodiadau uchod, hysbysodd y Cynghorydd Harvey’r Cyngor o'r angen i gytuno ar ollyngiadau ar gyfer absenoldebau Cynghorwyr, yn unol ag adran 85 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972:

Penderfynwyd:

(a) Cymeradwyo ac estyn absenoldeb y Cynghorydd Critchley am chwe mis arall
(b) cymeradwyo absenoldeb o chwe mis i'r Cynghorydd Holyoake

(i) Nodi penderfyniadau'r Is-bwyllgor Penodi yn ymwneud â phenodi swyddogion statudol dros dro penodi swyddogion statudol dros dro

Nododd y Cyngor Gofnodion yr Is-bwyllgor Penodiadau Prif Weithredwr Dros Dro ar 1 Hydref 2019 a mabwysiadodd a chadarnhau eu penderfyniad i benodi Sheila Davies fel Prif Weithredwr Dros Dro a Phennaeth y Gwasanaeth Cyflogedig.

Cyhoeddodd y Maer mai'r Cyfarwyddwr Strategol Dros Dro ar gyfer Pobl fyddai Chris Humphrey, Pennaeth y Gwasanaethau Oedolion a Chymunedol, a fyddai'n ymgymryd â rôl statudol Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymdeithasol tra'n aros am benodiadau parhaol

Penderfynwyd:
Bod penodiadau'r swyddogion statudol dros dro yn cael eu mabwysiadu a'u dilysu.

4. **Materion yr Heddlu**

Rhoddodd yr Uwcharolygydd Mike Richards ddiweddariad byr ar weithgarwch ar draws y tri sector plismona yng Nghasnewydd.

- Roedd Tîm Canol y Ddinas yn deall pwysigrwydd Canol Dinas diogel a ffyniannus a'r effaith y byddai gweithgarwch gwrthgymdeithasol, cardota ymosodol ac anhwylderau cysylltiedig ag economi'r nos yn ei chael ynghlwm â hyn. Bu gostyngiad sylweddol o 50% mewn dwyn o siopau ac ethpwyd â phobl i'r ddalfa ynghyd â rhoi dedfrydau o garchar, a oedd yn ganlyniad cadarnhaol i fusnesau lleol. Roedd nifer cryfach o heddweision ar batrôl ar Ddydd Gwener a Sadwrn, gan ddod â'r heddlu i mewn o awdurdodau cyfagos, fel Sir Fynwy. Roedd ymgyrch Prevent wedi gweld nifer o ffyrdd dros dro yn cael eu cau yng nghanol y ddinas am gyfnod prawf dros y penwythnos a chafodd yr Heddlu adborth cadarnhaol gan berchnogion busnes. Roedd gosod bolardiau yng Nghanol y Ddinas hefyd yn cael ei ystyried fel mesur tymor hwy.

- Cafodd tîm Dwyrain Casnewydd ychydig fisoedd prysur gyda nos Galan Gaeaf a Noson Tân Gwyllt. Bu llawer o ymddygiad gwrthgymdeithasol a difrod i fysiau yn ddiweddar. Roedd y tîm yn ymrwymedig i ymyrryd yn gynnar ac atal. Roedd y timau'n ymweld ag ysgolion a'r prosiect Heddlu Bach yn cael canlyniad cadarnhaol. Roedd gorsaf Alway wedi agor yn ystod Calan Gaeaf gyda thema arswydus ac ymwelodd dros 100 o deuluoedd â'r orsaf. Cyhoeddwyd gwarant cyffuriau llwyddiannus yn Lilyswyry gyda gorchymyn cau ar un eiddo.

- Mae tîm Gorllewin Casnewydd wedi gweld safleoedd yn cael eu cau yn Pottery Terrace a Clarence Place yn ymwneud â gwerthu cyffuriau. Cynhaliwyd diwrnod gweithredu amlasiantaeth yng Nghanolfan Gymunedol Maesglas a bu'n llwyddiant mawr. Roedd yr heddlu'n parhau i fonitro'r defnydd o feiciau oddi ar y ffordd yn y Betws. Yn achos Allt-yr-ynn, roedd rhai'n cysgu allan ger Llys y Goron, ac roedd pedwar ohonynt wedi'u symud ymaith. Yn olaf, roedd dau fwrgleriaeth yn y Tŷ-Du yn ystod mis Hydref, lle cafodd cerbydau eu dwyn. Yn ffodus, gwnaed arestiadau gydag ymddangosiad llys yn yr arfaeth.

Cwestiynau gan Gynghorwyr:

Diolchodd y Cynghorydd Jeavons i'r Uwcharolygydd am y gwaith parhaus yn Llyswyry a gofynnodd a fyddai'r Heddlu'n cynorthwyo gyda'r tîm Gorfodaeth Parcio Sifil (GPS) ac yn gorfodi troseddau parcio troseddol, megis parcio peryglus y tu allan i ysgolion. Mewn ymateb, cynghorwyd eu bod yn cydweithio â swyddogion y GPS a'r Heddlu Bach; roedd menter ysgol newydd wedi bod yn ceisio addysgu gyrwyr yn ystod yr amser gadael yn yr ysgol, a oedd yn llwyddiant.

Gofynnodd y Cynghorydd Harvey i'r Uwcharolygydd ddiolch i'r Arolygydd Cawley am weithredu'n gyflym o ran galwadau dienw. Cafodd Gorsaf Heddlu Spooky dderbyniad da gan drigolion a gwnaed yr heddlu yn bobl o gig a gwaed unwait yn rhagor. Yr oedd un mater a godwyd gan y trigolion ynghylch dau ddyn; un â beic, a oedd yn galw ar breswylwyr a gofyn a allent newid eu nwy a thrydan. Cynghorodd yr Uwcharolygydd y byddai'n rhoi rhybudd i breswylwyr beidio ag ateb eu drysau yn y nos i unrhyw un a oedd yn edrych yn amheus.

Cyfeiriodd y Cynghorydd M Evans at Orchymyn gwarchod Mannau Cyhoeddus (GGMC) o ran cardota ynghylch pwyntiau arian parod a pheiriannau tocynnau ac a ellid ailedrych ar hyn gyda'r Heddlu. Roedd yr Uwcharolygydd wedi cytuno bod hyn yn her ac nid yn gyfyngedig i Gasnewydd, fodd bynnag, byddai'r Uwcharolygydd yn cyfarfod â'r Arolygydd i ofyn ei farn ar ddiwygio'r GGMC.

Soniodd y Cynghorydd Marshall am erthygl ddiweddar ar wefan y BBC yn ymwneud â meddu ar gyllyll/menter stopio a chwilio, a gofynnodd pa mor llwyddiannus oedd hyn yng Nghasnewydd, neu a oedd mesurau ataliol mwy effeithiol y gellid eu defnyddio. Dywedodd yr Uwcharolygydd ei fod yn ymwybodol o'r erthygl sy'n ymwneud ag ardal Heddlu De Cymru. Roedd stopio a chwilio yn adnodd pwysig er nad oedd problemau troseddau cyllyll yng Nghasnewydd yn sylweddol. Roedd yr Uwcharolygydd yn hapus i gyfarfod â'r Cynghorydd Marshall a rhoi ffigurau.

Rhoddodd y Cynghorydd Guy ffigurau ar droseddau'n ymwneud â'r cartref, a oedd wedi cynyddu o'r flwyddyn flaenorol a gofynnodd a oedd yr Heddlu'n cael yr hyfforddiant gofynnol ac yn cydgysylltu ag asiantaethau aml-asiantaeth i ddelio â'r broblem. Cynghorodd yr Uwcharolygydd ei bod yn anodd iawn i swyddogion ymchwilio i droseddau domestig; fodd bynnag, cafodd ei drin fel blaenoriaeth i'r Heddlu a'r Cyngor ac roedd yn uchel ar yr agenda ar gyfer hyfforddiant. Roedd hyb diogelu amlasiantaeth lwyddiannus ar waith i fynd i'r afael â thrais domestig.

Gofynnodd y Cynghorydd D Williams a oedd gwerthu blychau Ocsid Nitraidd yn cael ei reoleiddio a beth ellid ei wneud i atal plant rhag prynu'r rhain o siopau. Byddai'r Uwcharolygydd yn ymchwilio i hyn ac yn mynd yn ôl at y Cynghorydd.

Gofynnodd y Cynghorydd J Watkins am ddiweddariad ar y mater diogelwch a gofnodwyd gyda View Point yn Christchurch, yr adroddwyd arno yn y Cyngor diwethaf. Dywedodd yr Uwcharolygydd ei fod wedi trafod y mater heddiw gyda'r Arolygydd Cawley ond ni chafwyd unrhyw adroddiadau am ymddygiad gwrthgymdeithasol cynyddol.

Cyfeiriodd y Cynghorydd R Truman at y newid yn oriau'r Warden Diogelwch Cymunedol er mwyn caniatáu iddynt weithio yn ystod oriau golau ddydd. Bu hon yn ymgyrch lwyddiannus ac yn ystod mis Hydref, cafwyd 77 o hysbysiadau cosb penodedig am gŵn yn bawa, tipio anghyfreithlon a chardota ymosodol. Y gobaith oedd mai hon oedd y ffordd orau ymlaen ac roedd y Cyngor yn bwriadu parhau i weithio ar y cyd gyda'r swyddogion hyn a'r Heddlu i ddangos bod Canol Dinas Casnewydd yn lle diogel i ymweld ag ef a siopa ynddo. Cytunodd yr Uwcharolygydd a rhoddodd sicrwydd o'i gefnogaeth barhaus.

Gofynnodd y Cynghorydd Lacey i'r Uwcharolygydd ddiolch i'r Arolygydd Cawley am roi sylw i'r digwyddiadau bws diweddar a gofynnodd am i'r diweddariad gael ei drosglwyddo i'r preswylwyr i'w sicrhau bod y mater yn cael sylw. Byddai'r Uwcharolygydd yn monitro cynnydd yr ymddygiad hwn er na adroddwyd am unrhyw ddigwyddiadau yn ddiweddar.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Whitehead at ddigwyddiad, a ddigwyddodd yn y Betws y diwrnod hwnnw. Cynghorodd yr Uwcharolygydd y Cyngor ei fod ar y Ddyletswydd Aur a'i fod wedi defnyddio swyddogion gynnau i'r Betws ac er bod y digwyddiad wedi'i israddio, roedd yn well defnyddio swyddogion oedd â'r offer addas yn hytrach na swyddog ar ddyletswydd.

Diolchodd y Cynghorydd Forsey i'r swyddogion am gefnogi lansiad yr Heddlu Bach yn y Tŷ-Du a gofynnodd a oedd ysgolion eraill o fewn Casnewydd wedi mynegi diddordeb. Cytunodd yr Uwch-arolygydd fod hyn yn llwyddiant ysgubol, gan ddechrau mewn tair ysgol, ond ei fod bellach wedi'i ehangu i 13 o ysgolion a'i fod yn gynllun a oedd yn ehangu eto gyda rhagor o ysgolion i'w hychwanegu yn y flwyddyn academaidd newydd.

Gofynnodd y Cynghorydd Suller am ddiweddariad ar y 'boy racers' ym Maerun. Dywedodd yr Uwcharolygydd ei fod wedi cyfarfod â Chynghorydd Cymuned yn ddiweddar ac o ganlyniad roedd wedi gofyn i'r tîm lleol ffurfio grŵp amlasiantaeth i ddatrys y materion hyn. Roedd cylch gorchwyl i'w ddrafftio a oedd yn cynnwys y tîm Gorfodi Parcio Sifil i fynd i'r afael â'r broblem. Hefyd, Diolchodd y Cynghorydd Suller i'r Heddlu am eu gweithred mewn ymateb i dirlithriad ym Maerun yn ddiweddar.

5. **Adroddiad Blynyddol Cynllun Cydraddoldeb Strategol - 2018/19**

O dan y Ddeddf Cydraddoldeb (2010), roedd yn ofynnol i'r Cyngor adrodd yn flynyddol ar y cynnydd a wnaeth yn erbyn y naw Amcan Cydraddoldeb Strategol a gynhwysir o fewn ei Gynllun Cydraddoldeb Strategol. Roedd y Ddeddf Cydraddoldeb hefyd yn gofyn Awdurdodau Lleol i gyhoeddi data cydraddoldeb staff, a oedd yn yr adroddiad hwn hefyd.

Yr adroddiad hwn, a dderbyniwyd yn flaenorol gan y Cabinet, oedd y trydydd adroddiad blynyddol ar y cynnydd a wnaed gan Gyngor Dinas Casnewydd tuag at gyflawni'r Amcanion Cydraddoldeb a nodwyd yn ail Gynllun Cydraddoldeb Strategol pedair blynedd yr awdurdod (CCS), fel y'i cymeradwywyd gan y Cyngor ar 3 Mawrth 2016.

Cyflwynodd yr Arweinydd yr adroddiad a chynigodd i'r cynllun gael ei fabwysiadu gan y Cyngor, eiliodd y Cynghorydd Mayer.

Croesawodd y Cynghorydd K Thomas yr adroddiad, a theimlai ei fod wedi'i gyflwyno'n dda iawn, ac roedd yn falch o weld y pwyntiau gweithredu yn y cynllun yr ymdriniwyd â hwy.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Hughes at Ssafonau'r Gymraeg a chroesawodd y gwaith caled a wnaed gan y swyddogion, yn enwedig ar y cydweithio gyda'r tîm cydraddoldebau.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Giles gynllun gweithredu ynghyd â'r gwaith gwych gyda Chyngor Ieuenctid Casnewydd, a addawodd geisio barn pobl ifanc ar bolisïau'r Cyngor. Roedd NEETS hefyd wedi cael effaith sylweddol dros y pum mlynedd diwethaf gyda gostyngiad o 4.7% i 1.1% mewn pobl ifanc nad oeddent yn gweithio, ac roedd hyn yn is na chyfartaledd Cymru am y drydedd flwyddyn yn olynol.

Diolchodd y Cynghorydd Cockeram i'r swyddogion a oedd wedi gweithio'n hynod o galed am eu hadroddiad rhagorol a chyfeiriodd at y tîm cymorth a gefnogodd 6000 o bobl i gynnal tenantiaeth o fewn Casnewydd. Roedd y rhain yn ystadegyn ardderchog, a diolchwyd i'r tîm unwaith eto.

Penderfynwyd
fod y Cyngor yn unfrydol gymeradwyo'r adroddiad monitro terfynol i'w gyhoeddi ar wefan y Cyngor, yn unol â therfynau amser statudol.

6. **Adroddiad Blynyddol Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd - 2018/19**

Roedd **Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011** yn ei gwneud yn ofynnol i bob cyngor sefydlu Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd. Roedd y Mesur yn rhagnodi swyddogaethau'r pwyllgor ac yn ei gwneud yn ofynnol iddo lunio adroddiad o leiaf bob blwyddyn i'r Cyngor.

Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor yr adroddiad ac amlinellodd y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor am y flwyddyn. Nodwyd bod Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd yn cytuno ar yr adroddiad blynyddol sydd ynghlwm fel Atodiad A ar 24 Hydref 2019.

Yn ogystal, Atodiad B oedd adroddiad blynyddol Pennaeth y Gyfraith a Rheoleiddio, ar ran Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, a gyflwynwyd i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar 24 Hydref 2019 er mwyn adolygu digonolrwydd y staff i gefnogi'r aelodau.

Cynigiodd y Cynghorydd Fouweather yr adroddiad, a eiliwyd gan y Cynghorydd H Thomas.

Cyfeiriodd y Cynghorydd M Evans at eitem y Llywydd, a aeth gerbron y Pwyllgor ar 24 Hydref 2019. Dywedodd y Swyddog Monitro y câi'r cofnodion eu cyflwyno i'r Cyngor yn dilyn y gymeradwyaeth yn y cyfarfod nesaf o'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

Cyfeiriodd y Cynghorydd Hourahine at y Newidiadau i'r Comisiwn Ffiniau. Dywedodd y Swyddog Monitro y byddai mwy o wybodaeth am hyn yn y flwyddyn newydd.

Penderfynwyd
- fod y Cyngor yn unfrydol dderbyn adroddiad blynyddol y Pwyllgor i'r Cyngor er mwyn cwrdd â gofynion y Mesur Llywodraeth Leol, fel y'i cyflwynwyd gan Gadeirydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd.

- Nododd y Cyngor gynnwys Adroddiad Blynyddol Pennaeth y Gwasanaethau Democrataidd, fel tystiolaeth ategol fod y Pwyllgor wedi cyflawni ei gyfrifoldeb i adolygu digonolrwydd staff i gefnogi aelodau

7. **Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau - 2018/19**

Yr Adroddiad a gyflwynwyd i'r Cyngor yw pumed Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2017/18. Rhoddodd yr Adroddiad Blynyddol wybodaeth i'r Cyngor am y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor yn ystod y 12 mis blaenorol, gan nodi unrhyw faterion penodol a gododd.

Cyflwynodd y Cynghorydd H Thomas yr adroddiad blynyddol ar ran y Cadeirydd Safonau.

Cynigiodd y Cynghorydd H Thomas adroddiad, a eiliwyd gan y Cynghorydd Hourahine. Diolchodd y Cynghorydd Hourahine hefyd i Mr P Westwood am gadeirio'r Pwyllgor Safonau.

Penderfynwyd
Fod y Cyngor yn unfrydol dderbyn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer 2017/18 a nodi'r flaenraglen waith.

8. **Cwestiynau i Arweinydd y Cyngor**

Rhoddodd yr Arweinydd y cyhoeddiadau canlynol, cyn bwrw ymlaen â chwestiynau:

Manteisiodd yr Arweinydd Newydd ar y cyfle i ddiolch i'r Farwnes Wilcox a'i chydweithwyr am eu cefnogaeth yn ystod yr enwebiad am yr Arweinyddiaeth. Diolchodd yr Arweinydd hefyd i'w theulu, a chymuned Malpas am eu cefnogaeth, oedd yn golygu llawer, yn enwedig gan ei bod yn breswylydd yng Nghasnewydd, a aned ym Malpas.

Enwodd yr Arweinydd dri unigolyn yn arbennig, gan gynnwys ei thad, David Taylor a Ron Jones.

Parhaodd yr Arweinydd i annerch y Cyngor gan sôn am y cyfnod anodd a heriol a wynebai'r Cyngor a'r angen i gydweithio.

Cwestiynau i'r Arweinydd

Diolchodd y Cynghorydd M Evans i'r Arweinydd a pharhau gyda'i gwestiwn mewn perthynas â chynigion y gyllideb, gan ofyn i'r Arweinydd ymestyn y cyfnod ymgynghori, gan fod Cyngor Caerffili wedi dechrau ar eu cyfnod ymgynghori lawer ynghynt. Yn ogystal â hyn, ar wahân i unrhyw gynnydd mewn chwyddiant, awgrymwyd y byddai cynnydd yn y dreth gyngor yn cael ei rewi i'r Cyngor hwnnw.

Ni allai'r Arweinydd roi sylwadau ar weithgareddau awdurdodau eraill a dywedodd fod swyddogion yn dal i ddatblygu cynigion ynghylch y gyllideb ddrafft. Felly, ni fyddai'n briodol iddi roi sylwadau ar hyn o bryd.

Gwahoddwyd y Cynghorydd M Evans i ofyn cwestiwn atodol, lle ailadroddodd ei fod yn gobeithio er lles trigolion Casnewydd y byddai'r unig gynnydd i'r dreth gyngor yn adlewyrchu cyfradd chwyddiant heb ddim cynnydd pellach gan y Cyngor.

Llongyfarchodd y Cynghorydd Whitehead yr Arweinydd Newydd ar ei phenodiad a chyfeiriodd at yr ymddygiad gwrthgymdeithasol yn y Betws a'r diffyg darpariaeth ar gyfer ieuenctid a phlant, megis clybiau ieuenctid.

Roedd yr Arweinydd yn ymwybodol o'r heriau a wynebir gan ieuenctid ar draws y ddinas. Roedd gwasanaeth ieuenctid symudol ar waith ac roedd y cyfraniad gan wirfoddolwyr ledled y ddinas yn cael ei werthfawrogi, gan gynnwys cymorth y Cynghorydd Cleverly. Roedd cynllun yn Ysgol Uwchradd Casnewydd lle bu cyn-gapten Newport County, David Pike yn gweithio gyda phobl ifanc i fagu hyder a hunan-barch. Byddai'r Arweinydd yn fwy na pharod i siarad yn fanwl â'r cynghorydd Whitehead am y mater hwn, os hoffai wneud apwyntiad.

Gofynnodd y Cynghorydd C Townsend a oedd diweddariad ar seminar pob Aelod ar sbwriel a glanhau strydoedd fel y trafodwyd yng Nghyngor mis Gorffennaf. Roedd llawer iawn o sbwriel a thipio anghyfreithlon o hyd yng nghanol y ddinas ac ni allai un ward honni ei bod yn rhydd o sbwriel ac roedd yn berygl i iechyd y cyhoedd.

Roedd yr Arweinydd yn cydnabod ei fod yn gwestiwn pwysig a byddai'n trefnu seminar i bob aelod yn y dyfodol agos. Soniodd yr Arweinydd hefyd y byddai'n esgeulus iddi beidio â chydnabod gwirfoddolwyr sy'n helpu i gadw Casnewydd yn daclus, gan gynnwys y Cynghorydd Forsey a'r Cynghorydd M Evans. Roedd ffactorau hylendid yn bwysig iawn ac roedd angen i bob aelod fod yn ymwybodol o'r holl weithgareddau.

Gofynnodd y Cynghorydd Hughes am ddiweddariad ar adfywio ar draws y ddinas.

Tynnodd yr Arweinydd sylw at gynnydd rhai o'r prosiectau ar draws y ddinas, gan gynnwys datblygiad Commercial Street gan Pobl, a oedd yn cael ei ddatblygu'n benodol ar gyfer rhai dros 55 oed, ac a oedd yn trawsnewid golwg yr ardal. Roedd dyluniad yr adeilad yn eiconig ac roedd yr Arweinydd wedi derbyn llawer o sylwadau cadarnhaol. Roedd y prosiect yn cyfrannu at adfywio Canol y Ddinas, gan ei wneud yn fan lle roedd pobl am fyw a hybu economi'r dydd a'r nos. Roedd yr hen Adeilad IAC ar y trywydd iawn i'w gwblhau yng ngwanwyn 2020. Yr oedd hen Dŵr y Siartwyr bron â bod yn gyflawn yn ei drawsnewid yn westy pedair seren, yn ddiweddar roedd yr Arweinydd wedi ymweld â'r adeilad, a oedd yn brolio golygfeydd godidog o'r Ddinas. Roedd y prosiectau adfywio yng Nghasnewydd yn araf arwain at drawsnewidiad cadarnhaol i Ganol y Ddinas a'r amgylchedd cyfagos. Roedd prosiect adfywio Arcêd y Farchnad hefyd ar y gweill gyda chyllid gan Gronfa Dreftadaeth y Loteri a Llywodraeth Cymru. Yr oedd gan Arcêd y Farchnad fusnes annibynnol yn yr ardal honno, a gyfrannodd at economi'r nos. Cafwyd arian hefyd gan linyn thematig Llywodraeth Cymru o'r cynllun ariannu triphlyg i helpu perchenogion i adfywio eu ffasadau. Helpodd y prosiectau hyn i greu'r awyrgylch bywiog a ffyniannus ar draws Casnewydd. Roedd yr Arweinydd yn hapus iawn gyda chynnydd y cynlluniau ac yn edrych ymlaen at ddod â mwy o brosiectau i'r Cyngor maes o law.

9. **Cwestiynau i Aelodau'r Cabinet**

i. Yr Aelod Cabinet dros Addysg a Sgiliau

Gofynnodd y Cynghorydd J Watkins y cwestiwn canlynol a gyflwynwyd o flaen llaw:

'A all yr Aelod Cabinet ddatgelu cyfanswm tanwariant cyffredinol y Cyngor o'r flwyddyn ariannol ddiwethaf ac a wariwyd unrhyw swm o'r tanwariant hwnnw ar wasanaethau Addysgol Casnewydd'

Ymatebodd yr Aelod Cabinet dros Addysg a Sgiliau:

Aeth sefyllfa Alldro Refeniw y Cynghorau i'r Cabinet ar 22 Mai ac felly mae'r wybodaeth hon wedi bod ar gael i'r cyhoedd ers cryn amser.

Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol 2018/19 cafwyd tanwariant o £ 2,383k ar refeniw. Cytunodd y Cabinet ar un ar ddeg o feysydd buddsoddi. O'r tanwariant hwn, defnyddiwyd £250k at ddibenion addysg.

Cwestiwn atodol:

Y gorwariant a ragwelwyd ar gyfer ysgolion yng nghyllideb eleni oedd tua £2.6M ac amcangyfrifwyd bod y cronfeydd wrth gefn am fod yn £2.75M. A oedd yr Aelod Cabinet, felly, yn teimlo y gallai'r tanwariant y llynedd fod wedi helpu ysgolion i ddatrys eu dyled yn hytrach na gwario ar brosiectau wrth gefn.

Cynghorodd yr Aelod Cabinet y byddai angen cyfeirio'r cwestiwn hwn at y Prif Weithredwr neu'r Pennaeth Cyllid gan y byddai'n gallu rhoi ymateb manylach.

ii. Gofynnodd y Cynghorydd Joan Watkins y cwestiwn canlynol a gyflwynwyd o flaen llaw:

'A yw'r Aelod Cabinet yn teimlo bod Ysgolion Uwchradd Casnewydd wedi'u staffio'n ddigonol gan ddigon o athrawon? '

Ymatebodd yr Aelod Cabinet dros Addysg a Sgiliau:

Mae Cyrff Llywodraethu Unigol yn rheoli cyllidebau dirprwyedig ysgolion uwchradd ac yn gyfrifol am bennu strwythur staffio priodol yn unol â'r Ddogfen Cyflog ac Amodau Athrawon Ysgol.

Mae hyn felly y tu allan i'm cylch gorchwyl fel yr Aelod Cabinet dros Addysg a Sgiliau.

Atodol:

Codwyd hyn am fod un ysgol yng Nghasnewydd wedi gostyngiad o 10 aelod staff, ac nid oedd y cwbl wedi cael eu disodli gan athrawon cyflenwi.

Ailadroddodd yr Aelod Cabinet mai penderfyniad y cyrff llywodraethu oed hyn ac nid yr Aelod Cabinet neu'r Cyngor.

iii. Yr Aelod Cabinet dros Ddiwylliant a Hamdden

Nid oedd y Cynghorydd Ray Mogford yn bresennol fodd bynnag, cofnodwyd y cwestiwn a'r ymateb fel a ganlyn:

'A yw'r Aelod Cabinet dros hamdden yn credu y bydd y cynllun beiciau pedal newydd ym Mharc Tredegar yn werth da am arian'.

Ymatebodd yr Aelod Cabinet dros Ddiwylliant a Hamdden:

Ydy - mae'r cynllun yn rhoi gwerth am arian, gan ei fod yn cynnig tegwch drwy alluogi plant ac oedolion i gymryd rhan mewn gweithgaredd corfforol gyda'u ffrindiau a'u teuluoedd. Mae'n galluogi mynediad cyfartal, gan helpu i weddnewid bywydau drwy chwaraeon ar gyfer pob oedran a gallu. Fel yr hyrwyddir gan Chwaraeon Anabledd Cymru, mae'r cynllun beicio yn hwyluso 'chwaraeon i bawb' drwy gefnogi amrywiaeth mewn hamdden, caniatáu i blant a'u teuluoedd neu eu gofalwyr, fwynhau gweithgaredd hamdden gyda'i gilydd, na fyddai'n bosibl o fewn lleoliad chwaraeon safonol.

10. **Pwyllgor Safonau Cofnodion**

Nodwyd cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd rhwng mis Ebrill a mis Gorffennaf 2019.

11. **Dyddiad y Cyfarfod Nesaf**

Dydd Mawrth 28 Tachwedd am 5pm yn Siambrau'r Cyngor.

Daeth y cyfarfod I ben am 6.50 pm